

Vzdělávání a profesní příprava osob se ZP

Kojenecký věk

- Aktivizace dítěte
- Povzbuzování v pohybu
- Důraz na samostatnost poznávání (různé druhy terénu)

Předškolní období

- Poznání většího prostoru (kaluže, bahno, písek)
- Běh s průvodcem (jiný pohyb)
- Potřeba neustálého popisu okolí
- Potřeba upozornit na zvuky a jejich původce

Školní věk

- Samostatný pohyb po známém prostoru
- Chůze po schodech
- Překážky a jejich překonávání
- Lokalizace směru zvuku
- Z které strany se na to podíváme???
- Věkové hledisko
 - MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK
 - STARŠÍ ŠKOLNÍ VĚK
 - ???????????
- Stupeň vzdělávání
 - ZÁKLADNÍ ŠKOLA
 - STŘEDNÍ ŠKOLA, SPECIALIZAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ
 - VYSOKÁ ŠKOLA
 - VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Legislativa upravujúci vzdelávaní detí, žáků a studentů se zrakovým postižením

Text doktorky N. Jágerové:

Legislatívny rámec povinného vzdelávania v Českej republike je ukotvený v **zákone č. 82/2015 Sb., o predškolskom, základnom, strednom, vyššom odbornom a inom vzdelávaní (školský zákon)**, ktorý novelizoval zákon č. 561/2004 Sb. a související zákony. Hlavnou príčinou novelizácie školského zákona sú vyhlášky týkajúce sa podpory vzdelávania detí, žiakov a študentov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami.

V súčasnosti najdôležitejšia a najaktuálnejšia je novelizácia vyhlášok Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy Českej republiky, ktoré sa problematiky vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami v prostredí českých škôl priamo dotýkajú a ktoré majú vysokú právnu silu. Legislatívne sa jedná o **vyhlášku č. 27/2016 Sb. o vzdelávaní žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a žiakov nadaných**, ktorá bola prijatá 21.01.2016 a účinnosť nadobudla 01.09.2016. Vyhláška a nahradzuje vyhlášku č. 73/2005 Sb. o vzdelávaní detí, žiakov a študentov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami a detí, žiakov a študentov mimoriadne nadaných. Vyhláška č. 27/2016 Sb. presne definuje a kategorizuje podporné opatrenia prvého až piateho stupňa, uvádza náležitosti individuálneho vzdelávacieho plánu žiaka so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, definuje hlavné činnosti asistenta pedagóga, stanovuje poskytovanie podporných opatrení žiakom používajúcim iný komunikačný systém ako hovorenú reč, umožňuje poskytovanie tlmočníka českého znakového jazyka v edukačnom procese, prepisovateľa pre nepočujúcich, prípadne ďalšie osoby poskytujúce podporu a pomoc pri vzdelávacích činnostiach. V rámci týchto opatrení sú vo vyhláške presne definované a charakterizované postupy v súvislosti s poskytovaním podporných opatrení, s ktorými súvisí organizácia vzdelávania žiakov s priznanými podpornými opatreniami

Vyhláška č. 27/2016 Sb. upravuje možnosti a rozsah psychologického alebo špeciálnopedagogického poradenstva pre deti, žiakov alebo študentov, ich zákonných zástupcov, školy a školské zariadenia. Hlavným cieľom a účelom poskytovania poradenských služieb je vytváranie vhodných podmienok pre zdravý telesný a psychický vývin žiakov, pre ich sociálny vývin, pre rozvoj ich osobnosti pred zahájením vzdelávania a v jeho priebehu. Smeruje tiež k napĺňaniu vzdelávacích potrieb a rozvíjaniu schopností, zručností a záujmov pred a v priebehu vzdelávania.

Inkluzívne vzdelávanie

Česká republika sa so svojim súčasným edukačným systémom plne integruje medzi ostatné európske krajiny v intenciách vzdelávania žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. Vyzdvihuje potreby detí a žiakov, stanovuje podporné opatrenia pre optimalizáciu

edukačného statusu a svojimi legislatívnymi normami podporuje inkluzívne vzdelávanie ako trend súčasnosti.

Z politickej angažovanosti plní významnú funkciu *Akčný plán inkluzívneho vzdelávania na roky 2016 – 2018*, ktorý nadväzuje na *Stratégiu vzdelávacej politiky Českej republiky* do roku 2020 a na *Dlhodobý zámer vzdelávania a rozvoja vzdelávacej sústavy v Českej republike na obdobie 2015-2020*. Akčný plán je tiež podkladom pre zacielenie výziev Operačného programu výskum, vývoj a vzdelávanie.

Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy uvádza základné rysy Akčného plánu a vypracováva metodiky na jeho plnenie. S tým súvisí aj novelizácia zákonov a vyhlášok v duchu rovnakých príležitostí na vzdelávanie pre každého plnohodnotného člena spoločnosti. Akčný plán obsahuje opatrenia na podporu rovnakých príležitostí a spravodlivého prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu. Dokument reflektuje navrhnuté legislatívne zmeny v novele školského zákona. Pre roky 2016 až 2018 sa jedná o zavedenie podporných opatrení pre deti, žiakov a študentov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, zavedenie presnej evidencie a štatistiky žiakov vzdelávaných v inkluzívnom prostredí, o spresnenie a zjednotenie diagnostiky tak, aby bola žiakom s akýmkoľvek znevýhodnením či postihnutím ponúknutá adekvátne podpora v rámci vzdelávacieho systému, a tiež o zavedenie nového revízneho systému v rámci diagnostiky poradenských zariadení.

Dôležitou súčasťou legislatívneho rámca je aj **Národný plán podpory rovnakých príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím** na obdobie 2015-2020. Tento plán sa týka práva na vzdelanie bez diskriminácie, na základe rovnakých príležitostí. Základným cieľom pre obdobie platnosti Národného plánu je zvýšiť schopnosť systému vzdelávania vytvárať podmienky a uplatňovať účinné postupy pre efektívnu prevenciu a kompenzáciu zdravotných, sociálnych, kultúrnych a iných osobnostných znevýhodnení tak, aby nerovnosti v dosahovaných výsledkoch čo najmenej predurčovali faktory, ktoré nemôže jednotliviec ovplyvniť. Základným princípom zostáva uplatňovanie inkluzívneho vzdelávania. V základnom a strednom stupni vzdelávania má každé dieťa právo na vzdelávanie v škole hlavného vzdelávacieho prúdu v mieste, kde žije. Riaditeľom a pedagógom škôl hlavného vzdelávacieho prúdu je nutné ponúknuť odbornú a metodickú, ale aj finančnú podporu na vzdelávanie detí s akýmkoľvek postihnutím. Dostatočnú podporu by malo vytvárať legislatívne prostredie, najmä novela školského zákona a nadväzujúce právne predpisy. Mala by sa zvýšiť dostupnosť podporných opatrení členených do piatich stupňov vrátane zaistenia služieb asistenta pedagóga, ďalej by sa mali nastaviť jednotné pravidlá pridelovania a financovania asistenčných služieb. S tým súvisí aj postupné pretváranie existujúceho systému škôl samostatne zriadených pre deti, žiakov a študentov so zdravotným postihnutím a ich rozšírenie smerom ku školám hlavného vzdelávacieho prúdu, ktorým by novo mali poskytovať odborné, metodické, didaktické a technické zázemie. Podporu pre deti, žiakov, ich zákonných zástupcov, ale aj pre pedagógov by mali ďalej zabezpečovať školské poradenské zariadenia. Malo by dôjsť k procesu šandardizácie ich činností v záujme zabezpečenia jednotného prístupu vo všetkých krajoch a zvýšenie kvality poskytovaných služieb. Očakáva sa využívanie moderných diagnostických nástrojov a postupov, prechod od diagnostiky zameranej primárne na zisťovanie konkrétnej diagnózy k diagnostike zameranej na zisťovanie

miery podpory. Ďalej sa očakáva väčšia spolupráca a previazanosť so zariadeniami ranej starostlivosti, so školami a ďalšími inštitúciami. Vznikne aj novo zriadený inštitút revízneho pracoviska.

V tomto zmysle tvorenia legislatívnej politiky na národnej aj nadnárodnej úrovni je dôležité poukázať na autorov Booth, T., a Ainscow, M., ktorí v roku 2002 popísali v Centre pre štúdie inkluzívneho vzdelávania (Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE)) **index inklúzie**. Index inklúzie podporuje pozitívny rast škôl, hľadá smer rozvoja organizácií a prostredí škôl, zisťuje, ako je možné modifikovať bariéry v procese edukácie a skúma mieru inklúzie a exklúzie na základe troch navzájom významne prepojených oblastí, ktoré sú súčasťou rozvoja školy. Jedná sa o budovanie inkluzívnej kultúry, tvorbu inkluzívnej politiky a rozvíjanie inkluzívnej praxe (Vrubel 2015).

Inkluzívnou vzdelávacou politikou sa v Českej republike dlhodobo zaoberajú významní autori na poli univerzitnom a odbornom. Integrácii a inklúzii v podmienkach zahraničných krajín ako aj v našich podmienkach je venovaných množstvo publikácií (Jesenský 1993, 1995, 1998; Vítková 2004, 2013, 2014; Bartoňová 2005, 2013; Pipeková 2014).

Z projektov, ktoré sa v prostredí Českej republiky zaoberajú inkluzívnym školským prostredím, je žiadúce spomenúť projekt Férová škola, ktorý realizovala Liga ľudských práv od roku 2008 (www.ferovaskola.cz). Náplňou projektu je poukázať na problémy prístupu ku rovnocennému vzdelávaniu v Českej republike, nie však formou kritiky, ale cestou pozitívnej motivácie a medializácii tých škôl, ktoré spĺňajú podmienky spravodlivého a férového prístupu ku každému dieťaťu (Tannenbergerová, Krahulov in Květoňová, Prouzová 2010).

Kurikulárne dokumenty

Česká republika reagovala na modernú kurikulárnu politiku reformou vzdelávacej sústavy vytvorením **Národného programu rozvoja vzdelávania v Českej republike**, známeho aj ako **Biela kniha**, ktorá formuje vládnu stratégiu v oblasti vzdelávania. Tá odráža celospoločenské záujmy a dáva konkrétne podnety k práci škôl.

Zavedenie tejto školskej reformy rozdeľuje kurikulárne dokumenty na dve primárne úrovne. Jedná sa o **štátnu a školskú úroveň**, pričom práve na úrovni štátnej sa nachádza **Biela kniha** a ňou určené **Rámcové vzdelávacie programy** pre jednotlivé obory vzdelania. Na úrovni školskej sa nachádzajú **školské vzdelávacie programy**, ktoré určujú profiláciu vzdelávacej inštitúcie.

Podľa Národného ústavu pre vzdelávanie **Rámcové vzdelávacie programy** ako programové dokumenty konkretizujú všeobecné ciele vzdelávania, špecifikujú kľúčové kompetencie dôležité pre rozvoj osobnosti žiakov, vymedzujú vecné oblasti vzdelávania a ich obsahy, charakterizujú očakávané výsledky vzdelávania a stanovujú rámec a pravidlá pre tvorbu školských vzdelávacích programov, vrátane učebných plánov. K dnešnému dňu môžeme

hovorí o vytvorení Rámcového vzdelávacieho programu pre predškolské vzdelávanie, pre základné vzdelávanie, pre základnú školu špeciálnu, základné umelecké vzdelávanie, pre gymnáziá, pre stredné odborné vzdelávanie, pre jazykové školy (s právom štátnej jazykovej skúšky).

Aj tento systém prešiel reformou a vyvíja sa spoločne s novelizáciou zákonov a vyhlášok súvisiacich so vzdelávacím systémom v Českej republike.

Špeciálnopedagogická podpora detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami v predškolskom veku

Služby ranej podpory majú byť poskytované od zistenia tak, aby zvyšovali vývinovú úroveň dieťaťa v oblastiach, ktoré sú postihnutím ohrozené do doby, než je dieťa zaradené do niektorého typu školského zariadenia alebo do školy. D. Opatřilová (2013) veľmi výstižne definuje ranú podporu dieťaťa ako všetky opatrenia (intervencia, aktivity, špeciálna edukácia), ktoré slúžia k zlepšeniu organických funkcií, vybudovaniu primeraných spôsobov správania a k vývinu osobnosti. Sú rôzne označované podľa toho, s ktorým odborom sú spojené a kde majú spravidla svoje ťažisko. Raná podpora je neoddeliteľne spätá s včasnou intervenciou a jej účinnosť závisí od súčinu práce odborníkov a spolupráce rodiny dieťaťa s postihnutím raného alebo predškolského veku.

Hlavnou úlohou edukácie a špeciálnopedagogického pôsobenia u detí so zrakovým postihnutím predškolského veku je rozvíjať kompenzačný systém a deti so zachovanými zbytkami zraku naučiť čo najefektívnejšie využívať zrak. Druhou úlohou je príprava detí na prechod z predškolského obdobia do etapy školského veku (Nováková, Z. in Vítková, M., 2004).

V edukácii detí so zrakovým postihnutím predškolského veku je nutné dbať na rozvoj zručností a schopností predovšetkým so zameraním na: *rozvoj zrakových funkcií* (reedukácia a stimulácia zraku), *rozvoj sluchového vnímania*, *rozvoj hmatového vnímania*, *rozvoj čuchu a chuti*, *rozvoj reči*, *rozvoj estetického vnímania*, *nácvik orientácie a samostatného pohybu a na nácvik sebaobsluhy*.

U detí nevidiacich by malo dojsť v rámci predškolskej prípravy k príprave pre *nácvik čítania a písania Braillovoho písma*. Pred nástupom do základnej školy by si mali deti osvojiť dokladne šestibodový obdĺžnik bez ohľadu na množinovú abecedu a mali by zvládnuť orientáciu vo vertikálnych číselných radách braillovskeho kódu (Nováková, Z. in Vítková, M., 2004).

Jednou z najdôležitejších náplní predškolského vzdelávania detí so zrakovým postihnutím je *pohybová výchova*. Podľa Wieneroveho prístupu je pre predškolský vek dôležité získanie nasledujúcich zručností a návykov:

- pohybová príprava: motivácia k samostatnému pohybu, správne držanie tela, schopnosť relaxácie, koordinácia veľkých svalových skupín;
- - zmyslová príprava: rozvoj sluchovej lokalizácie, rozvoj poznávacej a rozlišovacej funkcie hmatu, rozvoj čuchu;
- - rozumová a morálna príprava: zásady bezpečného chovania a reálne uvedomovanie si nebezpečia.

A.Keblová (1998) kladie doraz aj na *nácvik sebeobsluhy a rozvoj samostatnosti*. Dieťa si osvojuje zásady správneho stolovania, hygieny, pitie zo šálku, držanie chleba v jednej ruke, naberanie potravy lyžicou, rozoznávanie jednotlivých častí odevu, obliekanie a vyzliekanie sa, vyhľadávanie a upratovanie hračiek.

Podporné opatrenia

Flexibilita školského vzdelávacieho systému v Českej republike reflektuje na inkluzívnu politiku štátu a v školských reformách a v novelizáciách kurikulárnych dokumentov uvádza nový druh špeciálnopedagogickej podpory vo forme **podporných opatrení**. Školy v spolupráci so školskými poradenskými zariadeniami prijímajú druh a stupeň podporných opatrení, ktoré je potrebné vo vzdelávaní konkrétneho dieťaťa, žiaka či študenta aplikovať, aby bol schopný úspešne zvládnuť všetky nároky. Podľa zákona č. 82/2015 Sb. možno tieto opatrenia kombinovať. Podporné opatrenia sú metodicky podrobne vypracované v Katalógoch podporných a vyrovnávacích opatrení pre žiakov so zdravotným znevýhodnením z roku 2015. V rámci potreby praxe bol v intenciách projektu *Systémová podpora inkluzívneho vzdelávania* v Českej republike vytvorený katalóg všeobecnej časti autormi J. Michalík, P. Baslerová, L. Felcmanová (2015): **Katalóg podporných opatrení pre žiakov s potrebou podpory vo vzdelávaní z dôvodu zdravotného alebo sociálneho znevýhodnenia**. V rámci podúrovni projektu boli vytvorené Dielčie časti katalógu podporných opatrení pre žiakov s potrebou podpory vo vzdelávaní z dôvodu:

- mentálneho postihnutia alebo oslabenie kognitívneho výkonu;
- telesného postihnutia a závažného ochorenia;
- zrakového postihnutia alebo oslabenie zrakového vnímania;
- sluchového postihnutia alebo oslabenie sluchového vnímania;
- poruchy autistického spektra alebo vybraných psychických ochorení;
- narušenej komunikačnej schopnosti.

Všeobecná časť vymedzuje legislatívny a právny rámec, konkrétnu realizáciu v školách a metodiku práce s dielčimi katalógmi pre konkrétne cieľové skupiny žiakov. Dielčie časti Katalógu podporných opatrení konkretizujú jednotlivé oblasti podpory. Jedná sa o názorný a praktický materiál, pomocou ktorého môžu učitelia bezpečne a pod metodickým vedením

vykonávať pedagogickú prax a celkový rozvoj osobnosti detí a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami.

Podporné opatrenia sa na základe dôležitých výskumov na akademickej sfére stali súčasťou mnohých výskumov. V projekte Inovácia činností špeciálnopedagogických centier pri posudzovaní vzdelávacích potrieb detí a žiakov so zdravotným postihnutím riešeného Univerzitou Palackého v Olomouci sa vytvoril všeobecný metodický rámec pre činnosť poradenských a diagnostických pracovníkov školských poradenských zariadení v Českej republike. Jeho súčasťou bolo tiež vytvorenie spomínaných Katalógov posudzovania špeciálnych vzdelávacích potrieb.

Pedagogicko-psychologické poradenské služby

V súvislosti so spoločenským vývojom posledných rokov v Českej republike sa menia požiadavky, ktoré sú kladené na pedagogicko-psychologické poradenské služby. Mení sa obsah poradenských činností rovnako ako aj systém poradenských inštitúcií a význam poradenských služieb postupne vzrastá. Podľa odborného názoru M. Vítkovej (Bartoňová, Bytešníková et al., 2012) cieľom pedagogicko-psychologických poradenských služieb je poskytovať podporu a odbornú pomoc pri riešení osobných problémov detí a žiakov, zaisťovať poradenstvo v priebehu edukačného procesu, pričom odborná pomoc prebieha vo forme diagnostiky, intervencie, konzultácie alebo podávaním informácií. V tejto súvislosti považuje O. Németh (2010) zdôrazniť, že špeciálnopedagogické poradenstvo vzniklo ako bezprostredná reakcia na deklarovánú i praktickú humanizáciu školstva vo vzťahu k deťom, žiakom a študentom so špeciálnymi vzdelávacími potrebami.

Pedagogicko-psychologické poradenstvo je službou v kompetencii Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy. Je oblasťou poradenstva pre deti a dospelých, ktorého rozsah je veľmi rozmanitý (Pešová, Šmalík 2006). V minulosti poskytoval poradenské služby metodického a pedagogicko-psychologického poradenstva Inštitút pedagogicko-psychologického poradenstva, ktorý v roku 2007 rozšíril svoju pôsobnosť o koordinačné, koncepčné, centrálnometodické, informačné a vzdelávacie služby. V roku 2011 sa spoločne s Národným ústavom odborného vzdelávania a Výskumným ústavom pedagogickým zlúčili do Národného ústavu vzdelávania (Knotová a kol. 2014). V podmienkach Českej republiky sa v súčasnosti pedagogicko-psychologické poradenské služby zamerané na deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami predškolského veku poskytujú pedagogicko-psychologickými poradňami a špeciálnopedagogickými centrami.

Školské poradenské zariadenia

Medzi špecializované školské poradenské zariadenia, ktoré sa zameriavajú na deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, patrí pedagogicko-psychologická poradňa a špeciálnopedagogické centrum, ktorá jsou legislatívne vymezena vyhláškou č. 197/2016 Sb., ktorou sa mení vyhláška číslo 72/2005 Sb. o poskytovaní poradenských služieb v školách a školských poradenských zariadeniach.

Pedagogicko-psychologická poradňa (PPP) je zariadením, ktoré participuje na edukácii v rozsahu poradenských služieb. Podľa Národného ústavu pre vzdelávanie je hlavnou súčasťou činností priama práca s deťmi a žiakmi od troch rokov do ukončenia stredného, respektíve vyššieho odborného, vzdelávania. Na základe PPP je volená aj vzdelávacia cesta dieťaťa a žiaka. V súvislosti s predškolským vekom poskytujú PPP služby komplexnej psychologickkej alebo špeciálnopedagogickkej diagnostike v zmysle zisťovania predpokladov pre školskú dochádzku, diagnostiku školskej zrelosti, individuálnu špeciálnopedagogickú alebo psychologickú diagnostiku detí predškolského veku z dôvodu nerovnomerného vývinu. Okrem priamej práce PPP vedie informačnú a metodickú činnosť, pripravuje podklady pre vzdelávacie opatrenia a vedie konkrétnu dokumentáciu.

Špeciálnopedagogické centrum (SPC) zabezpečuje špeciálnopedagogickú, psychologickú a inú potrebnú starostlivosť klientom so zdravotným postihnutím a poskytuje im odbornú pomoc v procese pedagogickej a sociálnej integrácie v spolupráci s rodinou, školami, školskými poradenskými zariadeniami a odborníkmi. SPC sa delí podľa zdravotného postihnutia a tomu zodpovedajúcich špeciálnych vzdelávacích potrieb. Zo všeobecných činností SPC pre deti so zrakovým postihnutím predškolského veku poskytuje SPC služby depistáže, komplexnej diagnostiky, tvorbu plánu starostlivosti o dieťa v zmysle stratégií komplexnej podpory, včasnú intervenciu, ucelenú rehabilitáciu s využitím pedagogicko-psychologických prostriedkov, konzultácie a sociálno-právne poradenstvo pre zákonných zástupcov, krízovú intervenciu, zapožičiavanie odbornej literatúry a kompenzačných pomôcok, pomoc pri integrácii detí do prostredia materských škôl, inštruktáž a úpravu prostredia, spracovanie návrhu na zaradenie do režimu vzdelávania detí a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, spracovanie návrhov individuálnych vzdelávacích plánov a v konečnom dôsledku všestrannú podporu optimálneho psychomotorického a sociálneho vývinu dieťaťa v zmysle komplexnej rehabilitácie (Hanák, Michalík et al 2011).

Speciální činnosti speciálně pedagogických center pro zřakově postižené dle příslušné výše uvedené vyhlášky:

- provádí výcvik specifických činností u žáků se zřakovým postižením a nácvik používání kompenzačních pomůcek;
- provádí nácvik práce se speciálními pomůckami;

- provádí nácvik orientace a samostatného pohybu žáků se zrakovým postižením a nácvik sebeobsluhy;
- poskytují poradenství pro zrakovou hygienu;
- provádí smyslovou výchovu žáka se zrakovým postižením;
- rozvíjí zrakové funkce, provádí zrakovou stimulaci;
- poskytují metodickou podporu při výuce čtení a psaní bodového písma;
- poskytují metodickou podporu při výuce čtení a psaní zvětšeného černotisku a při grafomotorickém cvičení;
- poskytují metodickou činnost a přípravu ke čtení a psaní zvětšeného černotisku;
- vytvářejí tyflografiku;
- pomáhají s nácvikem podpisu;
- poskytují poradenství pro rozvoj matematických představ;
- pomáhají při rozvoji estetického vnímání žáků se zrakovým postižením;
- poskytují informace o didaktických pomůckách pro žáka se zrakovým postižením, poskytují zvukové a audiovizuální pomůcky;
- poskytují sociálně-rehabilitační program;
- koordinují setkání zákonných zástupců a pedagogických pracovníků podílejících se na výuce žáků se zrakovým postižením;
- metodicky vedou asistenty pedagogů, kteří pracují s žáky se zrakovým postižením.

Mladší školní věk

nástup do školy:

Mladší školní věk

rozdíl mezi speciální školou a běžnou školou:

- **speciální škola**
 - ✦ odlišnost školy, děti s podobným postižením, internát
- **běžná škola**
 - ✦ izolace ve skupině, úroveň kompetencí odlišná, od zdrav. spolužáků, sebesprosažení

Starší školní věk

sociální úkol – osamostatnění z vazby na rodinu a hledání vlastní identity

ukončení puberty - volba povolání a diferenciací zájmů

začlenění skrze volnočasové aktivity, oblékání

puberta pro ZP náročnější – nedostatek kompetencí, revolta, trvalost handicapu

vzdělávání v integraci – dobrý prospěch X špatný prospěch

Adolescence

Období vlastní identity a fáze přípravy na povolání

Na konci období – **zařazení mezi zdravé** (pro některé nová situace → krize identity)

Poslední šance uvolnění se z vazby na rodinu!!!

- ✦ vazba na skupinu stejně postižených (efekt similarity)
- ✦ vazba na skupinu zdravých (sociální strategie pro uspokojující vztahy)

Volba povolání

- odchod ze základní školy - eliminace rovnosti rolí žáka
 - přechod do zaměstnání
 - ✦ **plnoletost** - sociální i právní mezník

Hlediska pro výběr vzdělávání

- složky školní zralosti
- osobnostní rysy dítěte
- vybavení školy (materiální i personální)
- umístění školy
- akceptace vady dítětem a rodinou

Vzdělávání osob se ZP na základní škole (ZŠ)

- druh a stupeň vady zraku

- rámcový vzdělávací program pro základní školy
- klíčové kompetence (k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní)
- specifické kompetence (práce s pomůckami, POSP, atd.)
- předměty speciální péče
 - ✦ zraková stimulace
 - ✦ speciální příprava psaní a čtení bodového písma
 - ✦ práce s kompenzačními pomůckami
- předměty psaní na počítači a práce na počítači
- volitelné předměty
- nepovinné předměty

Podpora a specifika při výuce žáka se ZP

- **informovanost učitele** a spolužáků o problému postižení, sdělení samotného žáka
- **podmínky** pro vypracování úkolů
- správné osvětlení a optimální pracovní místo
- **začlenění** do aktivit třídy, využití dramatu a dalších alternativních výukových metod
- **verbalizace**, názornost, úprava textů, změna požadavků na zřetelnou práci

Prostorová orientace a samostatný pohyb

1 – 3 ročník (1hod/týden) – nácvik základních dovedností:

- ✦ Chůze v přímém směru (15 metrů)
- ✦ Odhad vzdálenosti chůze (1 m, 5 m, 10 m, 20 m)
- ✦ Odhad úhlů (90° / 180° - VPRAVO / VLEVO)
- ✦ Nácvik orientace ve třídě včetně nejbližšího okolí

=> **metoda:** trailling

- ✦ Nácvik základního pohybu po budově školy
- ✦ Cvičí se prostorová paměť a prostorová představivost
- ✦ Pohybová a smyslová příprava

4 – 5 ročník (1 hodina/týden):

- Zvládnutí techniky bílé hole
 - ✦ Metoda: Kluzná, Kyvadlová, Trojbodová
 - ✦ Držení hole: Horní, Boční, Tužkové
- Důraz na správné užívání hole ve vztahu k pohybu
- Orientace v budově školy
- Další rozvoj smyslů + základních dovedností
- Dopravní, výtvarná, rozumová a morální výchova
- 6 – 7 ročník (2 x 2 hodiny/měsíc)
- Příprava na zvládnutí orientace na obtížné trase

Důraz je kladen na:

- Tělesnou výchovu
- Zvýšení kondice a tělesného pohybu
- Trénink svalové relaxace
- Motivaci k samostatnému pohybu

- Práce s tyflografickými pomůckami
- Bezpečnost v silničním provozu
- Údržba hole, výběr oblečení
- Psychohygiena, ohleduplnost k okolí

8 – 9 ročník (2 x 2 hodiny/měsíc):

- Orientace na složité trase
- Nácvik až 5 tras různých délek a náročnosti
- Nácvik orientace v neznámém terénu za použití speciálních pomůcek, městské hromadné dopravy ...
- Nácvik pohybu v neznámých budovách
- Opakování všeho předešlého z minulých let

Vzdělávání na střední škole a profesní příprava

- Integrované vzdělávání
 - Speciální vzdělávání - Vyhláška č. 73/2005
 - ✦ SOU pro zrakově postižené
 - ✦ OU pro zrakově postižené
 - ✦ Praktická škola pro zrakově postižené
 - ✦ Gymnázium pro ZP
 - ✦ Střední odborná škola pro ZP
 - ✦ Konzervatoř pro ZP

Přehled vzdělávacích zařízení pro osoby se zrakovým postižením:

- **Gymnázium pro zrakově postižené a střední odborná škola pro zrakově postižené (Praha)** – gymnázium, obchodní akademie a obchodní škola
- **Střední škola Aloyse Klara (Praha)** - keramická výroba, kartáčnické a košíkářské práce, keramik, čalouník, knihař, rekondiční a sportovní masér, textilní výtvarnictví
- **Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené (Praha)** – hudba, zpěv, ladění klavírů a hudebně kulturní činnost
- Přehled vzdělávacích zařízení pro osoby se zrakovým postižením
- **Praktická škola** při Škole Jaroslava Ježka
- **Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené (Brno)** – obchodní akademie, sociální péče, masér sportovní a rekondiční masér, práce ve zdravotnických zařízeních, tkalcovské práce
- třídy obchodní akademie při
- **Obchodní akademii Opava**

Vzdělávání dospělých

- Vysoké školy
 - Střediska pro pomoc studentům

Rekvalifikační kurzy

- Telekomunikace
- IT
- Masérské kurzy
- Pomocné práce – košíkářství, keramika, kartonáž ...

Péče o dospělé se získaným postižením

- Pobytové rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé Dědina
 - Sociální rehabilitace

- Pracovní rehabilitace
- Sociálně terapeutické dílny
- Tyfloservis

Tyflocentrum

Tyflokabinet

Další neziskové společnosti